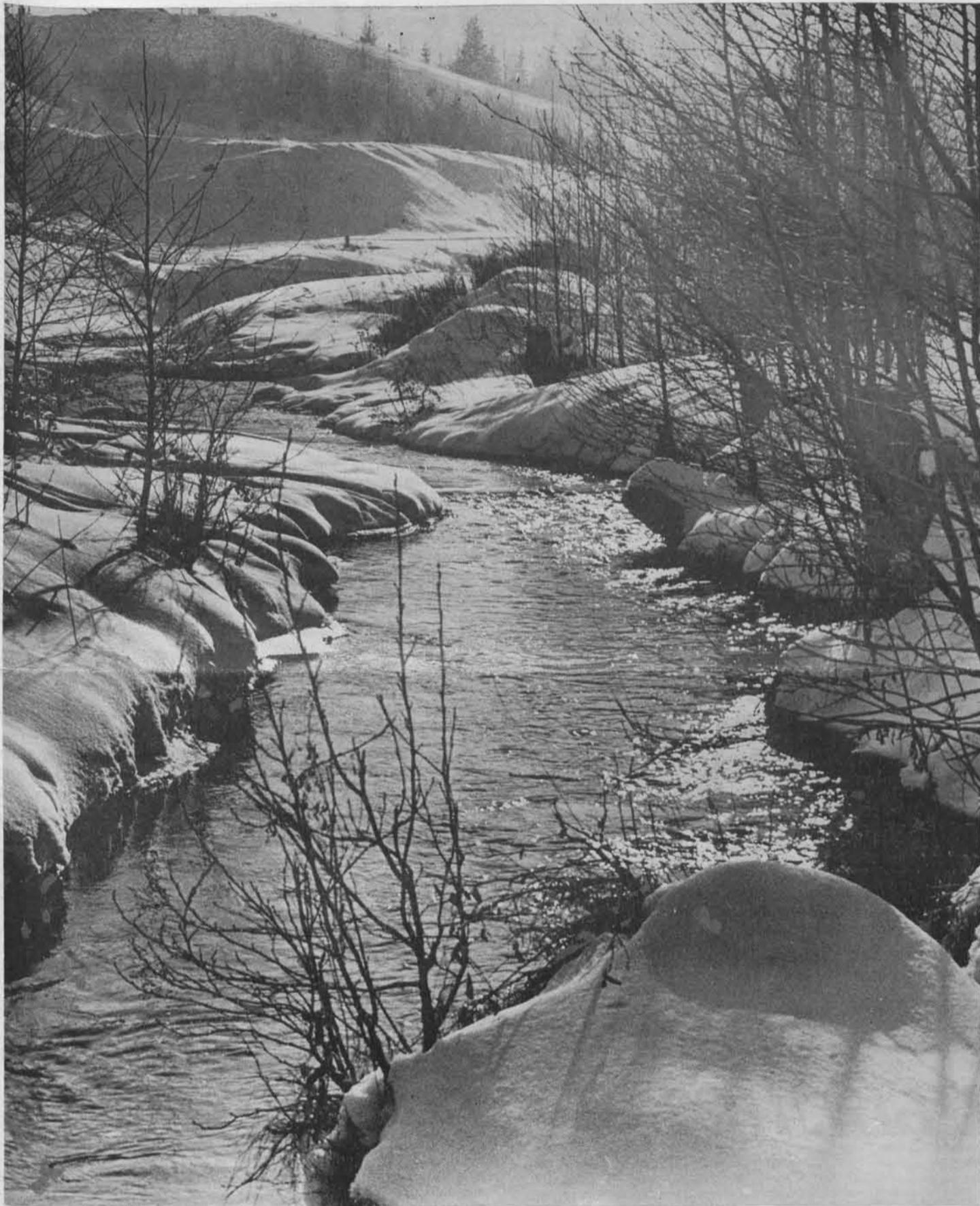

Долас Радзімы

№ 11 (1477)
17 сакавіка 1977 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Цана 2 кап.
Год выдання 22-і

Вясна. Раўбічы пад Мінскам.

Фота М. МІНКОВІЧА.

СВАБОДА СЛОВА — СПРАВА РЕАЛЬНАЯ

«Каго і за што кры-
тыкуюць савецкія га-
зеты!»

стар. 2

КРЫНІЦА АПТЫМІЗ- МУ І УПЭУНЕНАСЦІ ДЛЯ ПРАГРЭСІУНЫХ СІЛ СВЕТУ

«Съезд, проложив-
ший путь в будущее»

стар. 4

САВЕТЫ ГІСТАРЫЧ- НА АПРАУДАЛІ СЯ- БЕ

«Власть рабочего
класса: сущность и
формы»

стар. 6

СПЕЦЫЯЛІСТЫ 2000 ГОДА

У 31 навучальнай установе вышэйшай школы Беларусі вучыцца сёння 164,5 тысячы студэнтаў. Беларусь па колькасці студэнтаў на дзесяць тысяч жыхароў пераўзыходзіць такія краіны, як Англія, Францыя, ФРГ, Італія або Швецыя. Падрыхтоўка спецыялістаў для народнай гаспадаркі вядзецца па двухстах спецыяльнасцях. Толькі за апошнія пяць гадоў дыпламы вышэйшай школы ў рэспубліцы атрымалі каля 120 тысяч чалавек.

Аб перспектывах развіцця і ўдасканалення сістэмы вышэйшай адукацыі расказвае міністр вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі БССР прафесар Мікалай МЯШКОЎ.

Сёння ёсць усе падставы сказаць, што ў справе падрыхтоўкі кадраў для навукі, прамысловасці, сельскай гаспадаркі, медыцыны, народнай асветы і іншых

галін народнай гаспадаркі Беларусь перайшла на «самаабслугоўванне».

Што гэта азначае? Па-першае, што колькасць выпускаемых

спецыялістаў у асноўным задавальняе патрэбы рэспублікі ў работніках вышэйшай кваліфікацыі. А па-другое, што ў адпаведнасці з планами развіцця народнай гаспадаркі паскоранымі тэмпамі ідзе падрыхтоўка кадраў па спецыяльнасцях, якія вызначаюць навукова-тэхнічны прагрэс. За апошнія гады ў нас з'явіліся новыя спецыяльнасці, выкліканыя да жыцця навукова-тэхнічнай рэвалюцыяй: прыкладная матэматыка, аўтаматызаваныя сістэмы кіравання, канст-

руяванне і вытворчасць электронна-вылічальнай апаратуры, біяхімія.

Шырокае развіццё такіх, новых для рэспублікі, галін прамысловасці, як радыётэхнічная, электронная, хімічная, нафтаперапрацоўчая, прыборабудаўнічая, а таксама бурны росквіт нацыянальнай культуры выклікалі расшырэнне «геаграфіі» вышэйшай адукацыі Беларусі. Створаны шэраг новых навучальных устаноў. Вось ужо некалькі гадоў паспяхова рыхту-

юць кадры Мінскі радыётэхнічны, Наваполацкі політэхнічны, Магілёўскі машынабудаўнічы, Віцебскі тэхналагічны, Брэсцкі інжынерна-будаўнічы інстытуты, Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт, Мінскі інстытут культуры.

Задачы, якія стаяць сёння перад вышэйшымі навучальнымі ўстановамі, ускладняюцца тым, што няспынна ўзрастаючы паток навукі і тэхнічнай інфармацыі прыводзіць да хуткага «старэння» ведаў. Само паняцце

[Заканчэнне на 2—3-й стар.]

Брэсцкі электралямпавы завод — другое прадпрыемства рэспублікі, дзе наладжаны выпускі электронна-вылічальных машын. Пяць мадэлей ЭВМ выпускаюцца з дзяржаўным Знакам якасці. Ідзе падрыхтоўка да сярэдняй вытворчасці новай машыны сістэмы «Рэд».

НА ЗДЫМКУ: інжынер-рэгуліроўшчык Уладзімір АНІШЧАНКА (на прыкладным плане), рэгуліроўшчык Канстанцін ШЭЙЦ (злева) і Анатоль БАБРОУ наладваюць механізм уводу інфармацыі ў ЭВМ.

Фота Э. КАБЯКА.

ВЯЛІКАЯ СЯМ'Я МАРЫІ КЛЯЦКОВАЙ
Свята 8 Кляцкова сёлета для звеннявой-ільнавода калгаса імя Мічурына Шумлінскага раёна М. Кляцковай было асабліва радаснае. За выдатную працу яна ўдасцёна вышэйшай узнагароды — ордэна Леніна.

Марыя Раманаўна — маці-героіня. У яе шаснаццаць дзяцей. Сям'ера малодшых дзяцей вучацца ў школе, а сярод старэйшых — хлебароб і будаўнік, хімік і механізатар, воін і студэнт. Выдатная працаўніца паспявае актыўна ўдзельнічаць у грамадскім жыцці. Яна — дэпутат раённага Савета дэпутатаў працоўных.

Выхоўваць вялікую сям'ю Марыя Раманаўна і яе мужу Андрэю Іосіфавічу, былому франтаніку, потым калгаснаму брыгадзіру, дапамагае дзяржава. Сям'я штомесяц атрымлівае значную грашовую дапамогу, дзеці вучыліся ў школе-інтэрнаце на дзяржаўным забеспячэнні. Калгас таксама дапамог пабудавань

ваць прасторны дом, у якім поўны дастатак.

ДЛЯ ЗРУЧНАСЦІ АБАНЕНТАЎ

У Бабруйска завяршаюцца выпрабаванні першай у Беларусі аўтаматызаванай тэлеграфнай станцыі.

160 каналаў забяспечаць сувязь з 288 пунктамі. Прадпрыемствы і ўстановы горада атрымаюць магчымасць прамых тэлеграфных злучэнняў з іншымі гарадамі краіны.

ЗАВОДЫ ў КАЛГАСАХ

Звыш трох тысяч тон абязводжаных картоў змож даваць за сезон новыя саўгасы «50 гадоў Кастрычніка» Свіслацкага раёна. На пачатковых лініях будуць вырабляць гранулы з сеяных шматгадовых траў, якія займаюць у гаспадарцы больш чым дзве тысячы гектараў.

На Гродзеншчыне дзейнічаюць валя дваццаці кармавых заводаў і цэхаў, у тым ліку міжгаспадарчых. Да канца пяцігодкі колькасць такіх прадпрыемстваў падвоіцца.

ВЫРАТОВАЮЧЫ ЖЫЦЦЕ ЛЮДЗЕЙ

Па хадайніцтву, якое паступіла з Польскай Народнай Рэспублікі, вадзіцелі «Саўаўта-Брэст» Мікалай Маніла і Міхаіл Гаўрылюк за прадухіленне гібелі людзей узнагароджаны ганаровымі граматамі і каштоўнымі падарункамі.

Здавалася, у гэты дзень нішто не прадказвала бяды. Вадзіцелі М. Маніла і яго напарнік М. Гаўрылюк выконвалі звычайны міжнародны рейс. 30-тонны аўтапоезд ехаў па знаёмай маршруту. Каля мястэчка Грануў (ПНР) на трасе з'явілася легкавая машына. Ралтам у яе адкрыўся калог. Вадзіцель, страціўшы арыентацыю, рэзка звярнуў на левы бок праезджай часткі. Аўтамабіль і аўтапоезд пайшлі на збліжэнне. Сутыкненне здавалася непазбежным, а гэта прывяло б да гібелі людзей. У імгненне М. Маніла прыняў адзінае ў гэтых умовах рашэнне: рэзкі паварот руля — і аўтапоезд пакаціўся ў кювет.

Савецкія вадзіцелі атрымалі траўмы, але дзякуючы іх мужнасці выратавана жыццё трох польскіх жанчынам — ехаўшай за рулём Алене Паўль, яе маці і дачцы.

КАГО І ЗА ШТО КРЫТЫКУЮЦЬ САВЕЦКІЯ ГАЗЕТЫ?

Каб адказаць на гэты пытанне, звернемся да крытычных матэрыялаў, змешчаных на старонках абласной газеты «Мінская праўда», органа Мінскага абкома і гаркома Камуністычнай партыі Беларусі, абласнога і Беларускага Саветаў дэпутатаў працоўных. 24 кастрычніка 1976 года, напрыклад, тут з'явілася карэспандэнцыйнае пад загалоўкам «Дом без гаспадара». Каго і за што ў ёй крытыкаваў аўтар?

За апошнія гады, згодна з падлікамі спецыялістаў, кожная чацвёртая сям'я ў Мінску справіла наваселле, палепшыла свае бытавыя ўмовы. Інтэнсіўнае ж будаўніцтва жылых дамоў працягваецца. Значыць, людзей чакаюць новыя наваселлі. Але нярэдка пройдзе год і ў новай кватэры штосьці пацяць, штосьці адваліцца, штосьці перакосіцца, гэта значыць, выявіцца скрыты дэфект работы будаўнікоў, які не магла ўбачыць камісія па прыёму. Гарантыйны тэрмін, аднак, скончыўся, таму будаўнікі па розных прычынах ухільваюцца ад ліквідацыі выяўленых недаробак: маўляў, жыхары дома самі павінны забяспечыць яго захаванасць.

У карэспандэнцыі называўся і канкрэтны адрасат крытыкі: кіраўнікі домабудаўнічага камбіната № 3. Менавіта па віне падначаленых ім работнікаў жылыя дамы здаваліся з многімі недаробкамі. А неспрэчнай прычынай для выступлення ў газеце з'явілася пісьмо рабочага В. Рамановіча, які выяўліў сур'езныя недахопы ў рабоце прадпрыемства, крытыкаваў яго кіраўнікоў за вузкія, месніцкія настроі. Якія ж былі прыняты меры?

Намеснік старшыні выканкома Фрунзенскага раённага Савета дэпутатаў працоўных Мінска Б. Матусевіч паведаміў рэдакцыі, што факты, адзначаныя газетай, сапраўды мелі месца. На пасяджэнні выканкома райсавета заахучана справаздача начальніка домабудаўнічага камбіната Л. Чайлытка аб якасці жыллёва-грамадзянскага будаўніцтва і ліквідацыі дэфектаў у жылых дамах. Выканком абавязаў начальніка камбіната неадкладна ліквідаваць

выяўленыя будаўнічыя недаробкі. Вінаватыя ў цяганіне са скаргамі жыхароў былі прыцягнуты да адміністрацыйнай адказнасці. Здавалася б, тема вычарпана, але водгукі на яе працягваюць прыступы ў рэдакцыю, наступу ў пісьмах называюцца не толькі новыя адрасы крытыкі, але і выказваюцца прэтаніі па ўдасканаленню тых альбо іншых звяненняў усяго гаспадарчага механізма.

Прыведзены выпадак не з'яўляецца нейкім выключэннем. У нас цяжка знайсці хоць бы адзін нумар газеты, а іх толькі ў Беларусі выдаецца 15 рэспубліканскіх, 6 абласных і 117 раённых, у якім бы не было крытычных пісьмаў, заматак, карэспандэнцый. Тая ж «Мінская праўда», напрыклад, у мінулым годзе атрымала 17 226 пісьмаў чытачоў і няштатных аўтараў, з іх 8 512 змешчаны ў газеце. Я падлічыў: трэцяя частка пісьмаў змяшчала крытычныя заўвагі ў адрас міністэрстваў і ведамстваў, асобных прадпрыемстваў і арганізацый. У сваю чаргу журналісты газеты выступілі з 375 артыкуламі, у якіх выкрываліся тыя ці іншыя недахопы ў розных галінах жыцця працаўнікоў вобласці.

Чалавеку, які мала знаёмы з савецкай рэчаіснасцю, такое мноства крытычных матэрыялаў на газетных старонках можа здацца ненармальным, выкліканым нейкімі незвычайнымі абставінамі. На самой жа справе нічога звышнатуральнага ў такой з'яве няма. Савецкія людзі заўсёды лічылі і лічаць прыныповую крытыку і самакрытыку прыкметай палітычнай сталасці, маральнага здароўя грамадства. А тон у развіцці канструктыўнай крытыкі задае кіруючая ў краіне Камуністычная партыя. У Статуте КПСС зафіксаваны не толькі права, але і абавязак кожнага камуніста развіваць крытыку і самакрытыку, змагацца супраць цыганіні, інерцыі і самасупаконнасці, рашуча выступаць супраць спроб заціску крытыкі, быць непрымырымым да рознага роду недахопаў.

Асабліва хацелася б адзначыць такую дэталю: дыяпазон крытыкі ў нас невымерна больш шырокі, чым у краінах Захаду. Мяркуюць самі: усе заводы і фабрыкі з'яўляюцца агульнадзяржаўнай уласнасцю, і становіцца ўспраўна іх, натуральна, хвалюе не невялікую групу прыватных асоб, а кожнага рабочага і служачага. «Мішэнімі» для іх крытычных выступленняў у друку і на сходах служаць як выпадкі бюракратызму, марнатраўства, безгаспадарчасці, абываковых адносін да справы некаторых кіраўнікоў на месцах, так і асобныя недахопы агульнадзяржаўнага планавання і кіраўніцтва народнай гаспадаркай.

Ці дзейсная такая крытыка? Рэагаванне на пісьмо рабочага В. Рамановіча — прыклад, бадай, самы тыповы. Згодна з савецкім законодаўствам, кіраўнік любога рангу, няхай ён дырэктар завода або міністр, у месячны тэрмін абавязаны паведаміць аб тым, што зроблена або намячаецца зрабіць для ліквідацыі адзначаных газетай недахопаў. У прыватнасці, «Мінская праўда» змясціла летась больш як 300 такіх адказаў на свае найбольш важныя крытычныя выступленні. Рубрыкі «Пасля крытыкі», «Па слядах крытычных выступленняў» ёсць ва ўсіх савецкіх газетах. Калі пасля яе выступлення справы на тым ці іншым аб'екце не мяняюцца, газета звяртаецца да ранейшай публікацыі і, у рэшце рэшт, дабіваецца ліквідацыі недахопаў. Нярэдка на кіраўнікоў, якія не стрымалі слова, накладваюцца спагнанні.

Ці існуюць якія-небудзь абмежаванні для крытыкі ў СССР? Не, іх няма. Аднак у нашай краіне, як і ў многіх іншых, дзейнічае закон аб дыфамачыі, гэта значыць, крытыка павінна абавязвацца на факты, прычым не дапускаюцца абразлівыя тон і рэзкасць выказаў. Згодна з савецкім законодаўствам, любое выступленне не павінна таксама закранаць нацыянальнасць, расавыя і рэлігійныя пачуцці.

В. ПІШЧЫК.

СПЕЦЫЯЛІСТЫ 2000 ГОДА

[Заканчэнне.]

Пачатак на 1-й стар.

«заканчана» вышэйшай адукацыя» становіцца ў пэўнай ступені ўмоўным. Таму асабліва актуальна гучыць зараз старадаўні выраз: «Студэнт не сасуд, які трэба напоўніць, а факел, які неабходна запаліць». Інакш кажучы, мэта, што стаіць перад нашымі інстытутамі і ўніверсітэтамі, — не толькі максімальна ўзброіць сучаснымі ведамі будучых спецыялістаў, але і выхаваць у студэнтаў умённе самастойна папаўняць свае веды.

Такая фармулёўка задачы ў самым агульным выглядзе. Над яе выкананнем працуюць цяпер лепшыя навуковыя сілы. Размова ідзе аб стварэнні спецыялістаў «мадэлі» спецыяліста 1980—2000 гадоў, удасканалены навукаўнага працэсу ў вышэйшых навуковых установах, распрацоўкі новых вучэбных планаў і праграм спецыяльных курсаў.

Патрабаванні, якім павінна адпавядаць «мадэль», у асноў-

МЯШКОУ Мікалай Максімавіч нарадзіўся 11 мая 1922 года ў горадзе Крычаў у сям'і рабочага. Скончыў сярэднюю школу. Потым служыў у Чырвонай Арміі. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. З 1942 года — на грамадскай і партыйнай рабоце. У 1949 годзе скончыў Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт імя У. І. Леніна, а ў 1953 годзе — Акадэмію грамадскіх навук пры ЦК КПСС. З 1953 года працаваў намеснікам дырэктара, а потым дырэктарам Інстытута гісторыі партыі пры ЦК КПБ, у апарата ЦК КПБ, дырэктарам Мінскай Вышэйшай партыйнай школы пры ЦК КПБ. З 1968 года — міністр вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі БССР. М. Мяшкоў з'яўляецца аўтарам многіх навуковых прац па гісторыі Камуністычнай партыі Беларусі.

ным, ясныя: спецыяліста будучага мы бачым усебакова развітым, які не толькі мае неабходную суму спецыяльных, сацыяльна-эканамічных і грамадскіх ведаў, але і ўмее кіраваць людзьмі, уяўляе перспектывы

развіцця сваёй галіны, упэўнена арыентаецца ў праблемах навукі і тэхнікі. Нас, напрыклад, не можа задаволіць заводскі інжынер, які закрывае кнігу, убацьшы інтэграл, або, скажам, сельскі ўрач — убачыўшы склада-

ную хімічную формулу. Таму апошнім часам у вышэйшых навуковых установах Беларусі значна ўзмацнілася падрыхтоўка студэнтаў па фундаментальных навуках.

Але ў такой жа ступені нас не задавальняе і спецыяліст, які атрымаў толькі тэарэтычную адукацыю і не здольны выкарыстаць яе на практыцы. Вось чаму мы дабіваемся, каб кожны студэнт за гады навучання прайшоў школу навукова-тэхнічнай творчасці. У вышэйшых навуковых установах рэспублікі ўжо цяпер дзейнічаюць шэсцьдзесят студэнцкіх канструктарскіх бюро. Работы, выкананыя студэнтамі, маюць рэальнае прыкладное значэнне, але, думаецца, на многа каштоўней той практычны навук творчай дзейнасці, які набываюць будучыя спецыялісты ў гэтых бюро.

Зусім іншыя патрабаванні прад'яўляюцца сёння і да сродкаў навучання. Крэйда і класная дошка саступаюць сваё ме-

сца рознага роду электронным прыстасаванням выдачы і кантролю ведаў, машынам-экзаменатарам і рэпетытарам. Ужо некалькі гадоў для падрыхтоўкі студэнтаў паспяхова выкарыстоўваюцца замкнёныя тэлевізійныя сістэмы ў Беларускай політэхнічным, Мінскім радыётэхнічным, Мінскім дзяржаўным педагагічным інстытуце замежных моў. Навучальная сістэма з тэрмінальнымі канструкцыямі на базе электронна-вылічальнай машыны ўкаранёна ў Беларускай дзяржаўным універсітэце. Дарэчы, электронна-вылічальная тэхніка, адным з буйнейшых цэнтраў па праектаванню і вытворчасці якой з'яўляецца Мінск, усё шырэй выкарыстоўваецца для навучання студэнтаў.

Бясспрэчна, што якасць падрыхтоўкі спецыялістаў вышэйшага звяна залежыць ад выкладчыцкага кадраў. З больш чым 11,5 тысячы выкладчыкаў, якія заняты цяпер у сістэме вышэйшай школы Беларусі, 42,6 пра-

У 1976 годзе прадпрыемствы лёгкай прамысловасці рэспублікі выпусцілі больш як дзве тысячы новых мадэлей швейных вырабаў, мільёны метраў ільняных і баваўняных тканін, сотні тысяч пар абутку, вялікую колькасць трыкатажных і скургалантарэйных вырабаў. Яны выпускаюць цяпер 800 відаў вырабаў, маркіраваных дзяржаўным Знакам якасці. У 1976—1980 гадах прадугледжана за кошт будаўніцтва новых, тэхнічнага пераўзбраення і рэканструкцыі дзеючых прадпрыемстваў павялічыць аб'ём вытворчасці за пяцігоддзе на 1 мільярд 51 мільён рублёў. Не менш як 80 працэнтаў прыросту прадукцыі будзе забяспечана за кошт росту прадукцыйнасці працы.

У развіццё лёгкай прамысловасці рэспублікі намечана ўкладзіць сродкаў у паўтара раза больш, чым у мінулай пяцігодцы. Уступяць у строй фабрыка штучнага футра ў Жлобіне, прадзільна-ткацкая ў Кобрыне, завод фарфаравай пасуды ў Добрушы. Закончыцца будаўніцтва Магілёўскага камбіната шаўковых тканін, Слонімскай камвольна-прадзільнай фабрыкі, расшырацца Мінскі тонкасуконны і Віцебскі дывановы камбінаты, будуць рэканструяваны многія вытворчасці.

Далейшае развіццё атрымае явярвінная апрацоўка лёну. Прадугледжаны расшырэнне і рэканструкцыя 17 ільнозаводаў.

У тэкстыльнай галіне намечаны пераход на скарачаныя працэсы прадзення, якія даюць магчымасць павысіць прадукцыйнасць працы ў паўтара раза, павялічыць магутнасць прадзільных вытворчасцей. Тэхнічнае пераўзбраенне ткацкай вытворчасці значна расшырыць асартымент, папоўніць яго жакардавымі, ільнянымі, баваўнянымі тканінамі і значна павысіць прадукцыйнасць у ткацтве.

**БАЛЬНИЦА
ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ**

Пад Магілёвам сярод маладых сосен і бяроз вырастае шмат павярховы будынак абласной дзіцячай бальніцы, разлічанай на 150 месцаў. Яна пабудавана на сродкі, заробленыя працоўнымі ў час камуністычнага суботніка.

Каб дзецям было больш святла і сонца, усе палаты размешчаны на паўднёвым баку, у іх кандыцыянаванае паветра.

У бальніцы некалькі лячэбных і прыёмнае аддзяленні, кансультацыйная паліклініка. Вода і гразелячэбніцы, іншыя працэдурныя і дыягнастычныя кабінеты абсталяваныя найноўшай медыцынскай тэхнікай з улікам спецыфікі дзіцячай лячэбнай установы.

ПОЛАЦК

Полацк — адзін з самых старажытных гарадоў Беларусі: сёлета яму спаўняецца 1 115 гадоў. «Тут пад кожным курганом і каменем ці быліна, ці казка чароўная», — пісаў аб горадзе на Заходняй Дзвіне паэт Геннадзь Бураўкін. Сапраўды, у Полацку ледзь ні на кожным кроку можна сустрэць напаміны аб сёвай мінуўшчыне і аб падзеях больш блізкіх да нашых дзён. З высокага берага глядзіць у ваду велічны гмах слаўтага Сафійскага сабора, помніка доўлідства XI—XVIII стагоддзяў. А непадалёк, ля моста праз раку Палату, іншае памятнае месца — тут адбылася бітва з войскам Напалеона, якая скончылася перажэннем Французскай арміі.

Але больш за ўсё Полацк вядомы як старажытны цэнтр нацыянальнай культуры. Менавіта тут у канцы XV стагоддзя нарадзіўся слаўты беларускі першадрукар і асветнік эпохі Адраджэння Франціск Скарына. У XVII

стагоддзі ў брацкай школе пры Богаўленскай царкве працаваў яшчэ адзін вядомы асветнік — Сімяон Полацкі. Полацкая зямля дала свету вялікага доўліда Іяна, які стварыў шэдэўр архітэктуры XII стагоддзя — Спаса-Ефрасіннеўскую царкву...

Сённяшні Полацк — гэта таксама ў першую чаргу горад культуры і асветы. Тут знаходзяцца лясны і політэхнічны тэхнікумы, медыцынскае, педагагічнае і прафесійна-тэхнічнае вучылішча, звыш дзесятка сярэдніх, музычных і спартыўных школ. У гарадскім Доме культуры і ў Палацы культуры завода шкловак займаюцца шматлікія калектывы мастацкай самадзейнасці. Землякі вялікага першадрукара маюць магчымасць карыстацца дзесяткамі масавых бібліятэк і кніжных магазінаў, сярод якіх «Светач» — адзін з буйнейшых у рэспубліцы.

Зараз над Дзвіной побач з Сафііскім саборам распа-

сціраюцца светлыя кварталы новых мікрараёнаў. Гэта акрэсліваецца новае аблічча старажытнага горада. **НА ЗДЫМКАХ:** праспект Карла Маркса; «Чырвоны» мост, ля якога адбылася

бітва з французамі; жылы раён «Марыненка»; Спаса-Ефрасіннеўская царква; помнік Францыску Скарыне.

Яўген КАЗЮЛЯ.
Фота аўтара.

цэнта маюць вучоныя ступені дактароў або кандыдатаў навук. Большасць маладых выкладчыкаў, перш чым заняць месца на кафедрах, прыходзіць падрыхтоўку ў аспірантуры, дзе за тры-чатыры гады вучобы і навуковай працы можна падрыхтавацца да абароны кандыдацкай дысертацыі. Цяпер у аспірантуры вышэйшай школы рэспублікі займаюцца больш як 1 600 аспірантаў.

Зразумела, асноўная задача вышэйшай школы рэспублікі — рыхтаваць кадры кваліфікаваных спецыялістаў для народнай гаспадаркі, але ўжо сёння навуковы патэнцыял нашых інстытутаў і універсітэтаў дастаткова высокі для таго, каб адначасова з Акадэміяй навук БССР тут маглі праводзіцца даследаванні фундаментальнага і прыкладнага характару. Толькі за прайшоўшыя пяць гадоў у сістэме Міністэрства вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі рэспублікі створаны два навукова-даследчыя інстытуты, дзве праблемныя і адзінаццаць галіновых даследчых лабараторый, два спецыяльныя канструктарскія бюро. Дзесяткі навуко-

вых устаноў, інстытутаў і сотні кафедраў працуюць над даследаваннямі па розных галінах навукі. Толькі за адзін 1975 год яны атрымалі звыш двухсот пяцідзесяці аўтарскіх пасведчанняў на вынаходствы.

Адной з найбольш цікавых, на наш погляд, навінак у дзейнасці вышэйшай школы рэспублікі з'яўляецца стварэнне навучальных навукова-вытворчых аб'яднанняў. Прынцып іх дзейнасці такі: вышэйшая навучальная ўстанова — напрыклад, Мінскі радыётэхнічны інстытут — заключае з заводам, які выпускае камп'ютары, доўгатэрміновы дагавор на рашэнне канкрэтных задач, што стаяць перад вытворчасцю і вышэйшымі навучальнымі ўстановамі. Гэта, першае, дае магчымасць інстытуту быць у курсе ўсіх запатрабаванняў практыкаў, а па-другое, намагаецца паляпшае працэс навучання і паскарае ўкараненне ў вытворчасць дасягненняў навукі і тэхнікі. Да таго ж гэта дазваляе шырока прыцягваць да даследчыцкай работы не толькі супрацоўнікаў навучальных кафедраў, але і студэнтаў. Высокая эфектыўнасць па-

добных комплексаў ужо пацверджана практыкай супрацоўніцтва Беларускага політэхнічнага інстытута з аўтамабільным і трактарным заводамі, Мінскага радыётэхнічнага інстытута з вытворча-тэхнічным аб'яднаннем вылічальнай тэхнікі, Беларускага інстытута народнай гаспадаркі — з падшыпнікавым заводам...

Вядома, што сёння многія новыя напрамкі ў развіцці навукі і тэхнікі ўзнікаюць «на стыках» традыцыйных дысцыплін. Папярэдняму планаванню гэтыя працэсы паддаюцца далёка не заўсёды. Як жа рыхтаваць кадры для развіцця новых напрамкаў? Чакаць завяршэння звычайнага пяці-шасцігадовага цыкла навучання ў такіх выпадках становіцца недазваляючай раскошай, таму мы маем намер адкрыць пры найбольш буйных вышэйшых навучальных установах рэспублікі спецыяльныя факультэты са скарачаным тэрмінам навучання. Іх абітурыентамі стануць людзі, якія маюць вышэйшую адукацыю і вопыт практычнай работы.

Будзе ўдасканальвацца і сістэма адукацыі без адрыву ад

вытворчасці — так званыя вярчэння і завочныя яе формы. Студэнты-вячэрнікі і завочнікі з іх дапамогай удасканальваюць свае веды ў рамках ужо абранай прафесіі, павышаюць сваю кваліфікацыю. У якасці аднаго з варыянтаў удасканалення сістэмы вышэйшай адукацыі мы разглядаем такую прапанову: разбіць увесь курс навучання на тры самастойныя і ў той жа час звязаныя паміж сабой двухгадовыя цыклы. Пасля заканчэння кожнага з іх можа быць выдадзены прамежкавы дыплом. Неабходна для гэтага на сённяшні дзень «норму» студэнт выбе-ра сам.

Вышэйшая школа Беларусі трымае курс не на падрыхтоўку вузкага спецыяліста, кампетэнтнага толькі ў сваёй непасрэднай сферы дзейнасці, а на выхаванне ўсебакова развітага чалавека высокай культуры, інтэлігента новага сацыялістычнага грамадства. Крыніцамі папаўнення савецкай інтэлігенцыі з'яўляюцца, без усялякіх абмежаванняў, усе слаі нашага грамадства. Дзверы савецкай вышэйшай школы шырока адчынены для рабочых і сялян. Гэтаму ў яшчэ большай ступені

спэцыяльна створаны для рабочых, калгаснікаў і дэмабілізаваных воінаў Савецкай Арміі падрыхтоўчыя аддзяленні, якія ёсць амаль ва ўсіх вышэйшых навучальных установах. На гэтых аддзяленнях займаюцца сёння каля чатырох з палавінай тысяч слухачоў.

Накопленым вопытам работы наша вышэйшая школа шчодро дзеліцца з вышэйшымі школамі іншых краін. Гэта праяўляецца, у прыватнасці, у падрыхтоўцы нацыянальных кадрў для зарубежных дзяржаў, ва ўзаемным абмене выкладчыкамі і студэнтамі. Маштабы гэтых сувязей няспынна растуць. У інстытутах і ва універсітэтах Беларусі цяпер займаюцца звыш 1 800 студэнтаў, аспірантаў і стажораў з 80 краін свету.

Вышэйшая школа Беларусі знаходзіцца ў пастаянным развіцці, няспынным пошуку новага, прагрэсіўнага. Толькі так можа быць дасягнуты поспех у падрыхтоўцы высокаадукаваных спецыялістаў, якія добра ведаюць сваю справу, здольныя творча працаваць на карысць савецкага народа, сацыялістычнай Радзімы.

ГОД 1931-ы

3—10 СТУДЗЕНЯ па ініцыятыве Усесаюзнай Камуністычнай Акадэміі праведзены тыдзень беларускай культуры і сацыялістычнага будаўніцтва. Тыдзень Савецкай Беларусі ў Маскве з'явіўся яркай дэманстрацыяй дружбы савецкіх народаў, ажыццяўлення на практыцы лекінскай нацыянальнай палітыкі.

6—13 СТУДЗЕНЯ адбыўся X з'езд ЛКСМБ. Вялікую ўвагу з'езд удзяліў рабоце камсамола ў вёсцы. На з'ездзе былі абмеркаваны таксама даклады аб рабоце ЦК ВЛКСМ і аб рабоце выканкома КІМ, у якіх падкрэслівалася неабходнасць паліпшэння інтэрнацыянальнага выхавання рабоча-сялянскай моладзі.

20—28 ЛЮТАГА праходзіў X з'езд Саветаў Беларусі. Дэлегаты заслухалі справаздачу аб дзейнасці ўрада, абмеркавалі даклады аб саўгасным і калгасным будаўніцтве, аб развіцці прамысловасці і народнай адукацыі ў рэспубліцы. Асобай пастановай з'езд мабілізаваў 25 працэнтаў дэлегатаў і паслаў іх у адстаючыя раёны для аказання дапамогі ў правядзенні калектывізацыі.

У лютым з Іванава-Вазнясенскай вобласці ў Беларусь накіраваны дзесяткі рамонтных брыгад для дапамогі калгасам у падрыхтоўцы да веснавой сяўбы.

У 1931 годзе прамысловасць Беларусі павялічыла выпуск прадукцыі ў параўнанні з 1930

годам на 72,3 працэнта. Удзельная вага прамысловасці ва ўсёй народнай гаспадарцы рэспублікі ўзрасла да 50 працэнтаў. Важную ролю ў развіцці прамысловасці адыгрывала сацыялістычнае саборніцтва, якім да канца года было ахопена 69 працэнтаў рабочых. Усё больш прыкметнымі становіліся поспехі ў калгасным руху. Да канца 1931 года калгасы аб'ядноўвалі больш як палову сялянскіх гаспадарак.

Паспяхова развівалася ў рэспубліцы кнігавыдавецкая справа. У 1931 годзе агульны тыраж кніг склаў 10,7 мільёна экзэмпляраў, з іх на беларускай мове — 10,2 мільёна экзэмпляраў. Вялікае значэнне мела выданне на беларускай мове твораў У. І. Леніна ў 12 тамах.

Да 1931 года беспрацоўе ў рэспубліцы было поўнасьцю ліквідавана. Гэта з'явілася вялікай заваёвай савецкага народа ў гады першай пяцігодкі.

11 ЛІПЕНЯ ў Мінску адкрыты клінічны гарадок, які атрымаў высокакваліфікаваных медыцынскіх кадры і найноўшае абсталяванне. Ён стаў не толькі лячэбнай, але і навуковай установай.

У Беларусі выходзіла 108 друкаваных газет і каля 6 тысяч насенных, налічвалася больш як 30 тысяч рабселькоўраў.

У Мінску адкрыты Вышэйшы педагагічны інстытут імя М. Горкага.

Дамы па вуліцы Куйбышава ў Мінску.

за мяжой і дома

МІНСК І ЛУАНДА — ГАРАДЫ-ПАБРАЦІМЫ

Вузы дружбы, брацтва, інтэрнацыянальнай салідарнасці звязваюць савецкі і ангольскі народы.

Выключна важным этапам у развіцці савецка-ангольскіх адносін з'явіўся візіт у СССР партыйна-ўрадавай дэлегацыі НРА на чале са старшынёй Народнага руху за вызваленне Анголы (МПЛА), прэзідэнтам рэспублікі А. Нета ў кастрычніку мінулага года, у ходзе якога быў падпісаны Дагавор аб дружбе і супрацоўніцтве паміж Саюзам Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік і Народнай Рэспублікай Ангола.

З гэтай умацавання дружбы і супрацоўніцтва паміж двума краінамі ў лістападзе 1976 года ў Маскве было створана таварыства дружбы «СССР — Ангола».

Надаўна на сходзе прад-

стаўнікоў грамадскасці сталіцы Беларусі прынята рашэнне аб стварэнні Мінскага гарадскога аддзялення таварыства дружбы «СССР — Ангола». Яно будзе праводзіць работу па ўмацаванні дружжалюбных сувязей з Народнай Рэспублікай Ангола, аказваць дапамогу ў правядзенні мерапрыемстваў, накіраваных на азнаямленне грамадскасці гэтай краіны з жыццём беларускага народа, поспехамі працоўных рэспублікі і яе сталіцы ў камуністычным будаўніцтве, а таксама актыўна садзейнічаць справе развіцця дружжалюбных сувязей, якія ўсталяваліся паміж гарадамі-пабрацімамі — Мінскам і Луандай.

На ўстаноўчым сходзе выбрана праўленне гарадскога аддзялення таварыства дружбы «СССР — Ангола». Старшынёй праўлення выбраны рэктар Беларускага політэхнічнага інстытута прафесар В. Ткачоў.

ГОД, прошедший со времени XXV съезда КПСС, ярко подтвердил глубокою обоснованность его решений, жизненность выработанной им международной и внутренней политики советских коммунистов.

Программа дальнейшей борьбы за мир и международное сотрудничество, за свободу и независимость народов, принятая съездом, свидетельствует о преемственности политики КПСС и ее большой действенности. Несмотря на противодействие сил мировой реакции, идеи мирного сосуществования, которыми руководствуется Советский Союз, про-

Недаром перед каждым съездом КПСС в антикоммунистической печати появляются самые фантастические прогнозы относительно будущей политики КПСС и ее ориентации. Незадолго до XXV съезда КПСС в капиталистической прессе, например, появились утверждения, будто съезд отвергнет политику мирного сосуществования и разрядки.

Буржуазная пропаганда всегда стремится посеять сомнения в главном, основном, что определяет политику СССР. В противовес этому коммунисты подчеркивают неизбежность важнейших принципов политики КПСС. Ссылаясь на пример

«она вырастает из совокупности революционного опыта и революционной мысли всех стран света». КПСС очень внимательно относится к революционному опыту всех стран и ко всем проявлениям революционной мысли.

Высоким чувством исторической ответственности объясняется то, что решения, принимаемые КПСС, имеют глубокую интернациональную окраску, что, будучи партией одной страны, она мысленным взором охватывает весь мир, стремится оказывать помощь прогрессивным силам, упрочить их, укреплять интернациональную солидарность с ними.

СЪЕЗД, ПРОЛОЖИВШИЙ ПУТЬ В БУДУЩЕЕ

должают углублять свое воздействие на весь международный политический климат.

Внутренняя политика КПСС, направленная на рост народного благосостояния, и реальные результаты труда советского народа за год приобретают в условиях углубления общего кризиса капитализма все больший международный резонанс.

На XXV съезде присутствовали представители делегаций коммунистических, национально-демократических, социалистических партий 96 стран. Многие из выступавших высказывались о том, какое значение для их партий и для всех мировых революционных сил вообще имеют съезды КПСС. Если взять и систематизировать эти высказывания, получится впечатляющая картина тех импульсов, которые исходят и от съездов ленинской партии и их большого влияния на мировой революционный процесс.

Международное значение съездов КПСС определяется той ролью, которую играет Советский Союз в современном мире. Очень точно высказал это положение Р. Арисменди — Первый секретарь ЦК Компартии Уругвая: «Как показывают новые многообразные факты мирового развития, СССР и КПСС остаются основным оплотом борьбы народов за мир, независимость, демократию и социализм».

То, что создано самой историей и что уже в течение многих десятилетий оказывает такое большое влияние на ход развития человечества, приобретает еще большее значение в современных условиях. «...Советский Союз — самая значительная сила в борьбе за мир и безопасность на земле», — подчеркнул Генеральный секретарь ЦК Компартии Чехословакии Г. Гусак.

Но съезды КПСС не просто отражают объективное положение страны в мире, они определяют то, что составляет суть ее субъективных усилий, ее политической линии.

Естественно, что перспективы дальнейшего социально-политического развития СССР, роста его оборонного потенциала, направление его внешней политики приобретают совершенно конкретный, практический интерес для всех мировых политических сил.

За работой XXV съезда, сказал Генеральный секретарь Итальянской коммунистической партии Э. Берлингуэр, «с большим интересом следит международная общественность, особенно все те, кто борется за дело социализма и мира».

XXIV съезда, разработавшего Программу мира, М. О'Риордан, Генеральный секретарь Компартии Ирландии, сказал, что «каждый съезд советских коммунистов не только прокладывает путь в будущее для советского народа, но и определяет весь ход мирового развития». В ряде речей особо подчеркивалось возрастающее воздействие на судьбы планеты политики мирного сосуществования и разрядки, проводимой КПСС.

Многие выступавшие отмечали значение съездов КПСС как источника оптимизма и уверенности для прогрессивных сил. В делах советских людей трудящихся всего мира видят свое социалистическое будущее. О съезде как роднике оптимизма и уверенности в будущем говорили не только многие делегаты коммунистических партий, но и представители революционно-демократических партий освободившихся стран. Делегаты этих стран отмечали, что влияние решений съездов КПСС всегда ощущается в Африке, Азии, Латинской Америке, среди рабочего класса капиталистических стран.

«Знайте, товарищи советские коммунисты, — воскликнул Генеральный секретарь Португальской компартии А. Куньял, обращаясь к делегатам XXV съезда, — что вы очень нужны рабочему классу, трудящимся массам всех стран... Само существование Советского Союза... это все равно, что свет солнца для нашей планеты».

Такие высказывания нельзя рассматривать только как чисто эмоциональные, лишь как выражение братских чувств к Советскому Союзу. Оптимизм, который рождают съезды КПСС в мировом революционном движении, основан не только на уверенности в мощи Советского Союза, но и на убежденности в значении его опыта, способности КПСС к серьезным теоретическим обобщениям процессов, происходящих в мире.

Но опыт становится силой, способной получить распространение на основе его теоретического осмысления, когда частности, определяющиеся особенностями обстановки и условий, не заслоняют того, что в этом опыте есть общезначимого, всеобщего.

Важнейшее условие того, что выводы XXV съезда КПСС получили такое международное признание в мировом коммунистическом движении, заключается в широком подходе КПСС к явлениям современности. Революционную теорию выдумать нельзя, писал Ленин,

Ограниченные регламентом и затрагивающие в своих выступлениях большой круг вопросов, представители братских партий, конечно, не могли дать исчерпывающего освещения роли съездов КПСС для мировых революционных сил. Тем не менее даже краткое упоминание тех или иных аспектов этой проблемы позволяет сделать выводы о том, что значение съездов КПСС для международного коммунистического движения определяется: объективной ролью Советского Союза как могучей революционной силы в современном мире; глубоким и обоснованным оптимизмом всей политической деятельности КПСС; международным значением опыта КПСС; широтой теоретической мысли ленинской партии, ее верностью революционной теории; высокой исторической ответственностью КПСС, ее интернационализмом, постоянной заботой об укреплении международного коммунистического движения.

Но есть еще одна сторона съездов КПСС, которая придает им большое международное значение. Среди форм сотрудничества марксистско-ленинских партий, получивших распространение в современном международном коммунистическом движении, особое место занимают встречи делегаций, участвующих в съездах братских партий. Стало уже традицией, что на такие съезды приезжают зарубежные делегации. Каждый съезд дает возможность для укрепления личных контактов, обмена мнениями, опытом. Иногда во время съездов проводятся двусторонние и даже региональные встречи представителей партий. Выступления гостей на съезде отнюдь не просто приветствие, они содержат, как правило, изложение позиции партии по актуальным вопросам.

От съезда к съезду растет число зарубежных делегаций, представляющих другие революционные освободительные силы. И таким образом, съезды КПСС превращаются в место самых представительных встреч участников международного революционного движения.

Отмечая годовщину XXV съезда КПСС, коммунистическая и демократическая печать многих стран особо подчеркивает, что достигнутые ленинской партией успехи с полным основанием следует рассматривать как новый вклад в борьбу за мир, демократию и социализм.

Борис ЛЕЙБЗОН, доктор исторических наук.

ВЫВУЧАЮЦЬ САВЕЦКІ ВОПЫТ

Кожны дзень замежных студэнтаў, што вучацца ў вышэйшых навучальных установах Беларусі, запоўнены пазнаннем новага. Авалодванне спецыяльнымі прадметамі, вывучэнне гісторыі краіны, куды яны прыехалі, знаёмства з савецкімі ладам жыцця і нашымі людзьмі... Працэс пазнання няспыны.

Вось, напрыклад, у час канікул, калі не трэба было хадзіць на заняткі, студэнты сумяшчалі адпачынак з экскурсіямі па Савецкаму Саюзу, больш грунтоўна знаёмліліся з дасягненнямі савецкага народа ў галіне эканомікі, навукі і культуры.

— Я вельмі задаволены, што ў час зімовых канікул наведаў Ленінград, у год юбілею Вялікага Кастрычніка меў шчасце дакрануцца сэрцам да подзвігу салдат рэвалюцыі, пабываць у месцах, звязаных з жыццём і дзейнасцю У. І. Леніна, — гаворыць навучнік Мінскага архітэктурна-будаўнічага тэхнікума Жыгжыдсурэнгейн Нэргуй з Мангольскай Народнай Рэспублікі.

Каля 400 юнакоў і дзяўчат з многіх краін Еўропы, Азіі, Афрыкі і Лацінскай Амерыкі, што навучаюцца ў Мінску, наведалі Маскву і Ленін-

град, Кіеў і Баку, Ташкент і Ерэван, Валгарад і Адэсу. І кожны з іх прывёз, безумоўна, багатыя ўражанні.

— Я прымаў удзел у рабоце Усесяознага семінара ў горадзе Іванова, які быў арганізаваны Камітэтам маладзёжных арганізацый СССР. На працягу дзесяці дзён мы абмяркоўвалі пытанні сусветна-гістарычнага значэння Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, уплыву ідэй Кастрычніка на лёс народаў свету, міжнароднага маладзёжнага руху, а ў вольны час хадзілі на лыжах, — расказвае аспірант Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта Іса Дывары з Афганістана.

Падобны семінар праводзіўся і ў Беларусі. У ім прыняло ўдзел каля 80 прадстаўнікоў з 26 краін Еўропы, Азіі, Афрыкі і Лацінскай Амерыкі.

— Тут мы пазнаёмліліся з матэрыяламі кастрычніцкага (1976) Пленума ЦК КПСС і пятай сесіі Вярхоўнага Савета СССР дзевятага склікання. Хочацца адзначыць актуальнасць і важнасць абмеркавання на семінары пытанняў эканамічнай палітыкі Савецкага Саюза ў дзесятай пяцігодцы, таму што вопыт савецкіх сяброў цікавіць многія краіны, якія сталі на

шлях развіцця, у тым ліку і маю радзіму, — гаворыць студэнт Мінскага медыцынскага інстытута Азіз з Народна-Дэмакратычнай Рэспублікі Йемен.

На базе Алімпійскага спорткомплексу «Стайкі», дзе праходзіў семінар, працаваў і гарадскі інтэрнацыянальны спартыўна-аздраўленчы лагер, у якім разам з савецкімі юнакамі і дзяўчатамі адпачывалі пасланцы чатырох кантынентаў.

— За час вучобы ў Мінску я ўжо некалькі разоў адпачываў у інтэрнацыянальным спартыўным лагэры і заўсёды еду сюды з вялікім задавальненнем. Маляўнічыя пейзажы Беларусі, выдатнае абслугоўванне, цікавая культурная праграма садзейнічаюць добраму настрою, шмат даюць да разумення краіны і людзей, — адзначае аспірант Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта Самір Шахін з Судана.

Усе гэтыя водгукі нашых замежных сяброў гавораць аб тым, што, грунтоўна авалодваючы абранай спецыяльнасцю, разам з тым яны пастаянна паглыбляюць веды аб першай у свеце краіне сацыялізму.

А. ЮЗЭФОВІЧ.

Больш як 600 студэнтаў з 55 краін Азіі, Афрыкі і Лацінскай Амерыкі навучаюцца ў Беларускай політэхнічнай інстытуце. І сцэну, падобную адлюстраванай на здымку У. МЯЖЭВІЧА, тут можна назіраць штодзень.

ПОЧЕМУ ЗАДЕРЖАН ЮРИЙ ОРЛОВ

Фамилия этого человека вот уже почти год звучит в передачах западноевропейских и американских радио- и телекомпаний, появляется на страницах иностранной печати. 52-летнего члена - корреспондента Академии наук Армянской ССР Юрия Орлова определенными кругами на Западе возвели в ранг чуть ли не главного «инспектора» за... выполнением Советским Союзом хельсинкских соглашений. Орлов и дюжина его единомышленников занимались подготовкой и распространением разного рода пропагандистских материалов, содержащих клевету на политику Советского государства, на социалистический общественный строй.

В свое время Юрий Орлов был предупрежден компетентными советскими органами относительно того, что его подобная деятельность носит подстрекательский характер и противоречит законам СССР. «Орлов и К^о» не только не вняли этим предупреждениям, а, наоборот, активизировались в распространении «продукции», порочащей Советский Союз, его государственную и общественную системы.

Деятельность Орлова и его приближенных нашла моральную и материальную поддержку со стороны зарубежных антисоветских кругов.

Она не могла пройти мимо

внимания Прокуратуры СССР, осуществляющей в соответствии с Советской Конституцией высший надзор в стране за соблюдением законов. Прокуратура была вынуждена санкционировать проведение обыска на квартире у Юрия Орлова.

В связи с тем, что в ходе обыска у Орлова было обнаружено и изъято большое число антисоветских и клеветнических материалов, он был 1 февраля с. г. вызван на допрос в Прокуратуру г. Москвы. Как сообщили в прокуратуре, находясь там, Орлов вел себя крайне вызывающе — оскорблял представителей власти, отказался выполнять их законные требования. Повторный вызов в Московскую городскую прокуратуру Орлов вообще игнорировал. Такие действия нарушителя законов вызвали меру профилактического воздействия: в соответствии с действующим в стране процессуальным законодательством Орлов был 10 февраля задержан. В тот же вечер «Немецкая волна» распространила сообщение, которое затем подхватили некоторые западные источники информации, о том, что «видный борец за права человека Юрий Орлов» будто бы «арестован советскими властями за инакомыслие».

Внесем ясность в это сообщение. Такая мера применяется к нему не за «инакомыслие» — за это в Советском Союзе никого не наказывают, — а за распространение «клеветнических измышлений», т. е. за деятельность, которая подпадает под статьи 70 и 190 I Уголовного кодекса Российской Федерации. Последняя, в частности, предусматривает ответственность за систематическое распространение клеветнических измышлений, порочащих советский государственный и общественный строй.

Владимир ЛЫСЕНКОВ.

КОНТОРА Г-НА ШИМАНСКОГО

КЛЕВЕТНИКИ ПОД КРЫШЕЙ РАДИОСТАНЦИИ «СВОБОДА»

Западные реакционеры, организуя идеологические диверсии против Советского Союза и других социалистических стран, получают в свое распоряжение весьма специфическую публику. Или это завзятые враги социалистического строя, всякого прогресса, смыкающиеся по существу с неонацизмом, или — еще чаще — болезненно самолюбивые неудачники, путем предательства своего народа пытающиеся найти путь к «известности».

Вот один из так называемых «диссидентов», а проще говоря, отщепенцев, к услугам которых прибегают буржуазные органы массовой информации. — Никита Алексеевич Трушин. Он с грехом пополам окончил режиссерское отделение института кинематографии в Москве. Постоянное участие в попойках и буйных вечеринках не открыло Трушину дороги на сьемочные площадки. Трушин стал винить в своих неудачах... советский строй. Он злостовал, поносил всех и вся и в конце концов покинул Советский Союз по вызову из Израиля.

Как и у многих других, у Трушина и в мыслях не было «воссоединиться» со своими израильскими родственниками. Он осел в Париже, где поначалу влачил беспросветно нищенскую жизнь без работы и надежд на будущее. Наконец, загнанного в угол Трушина случай свел с бывшей русской княгиней Шаховской, и он стал подкармливаться в издаваемой ею грязной антисоветской газетенке. Одновременно Трушин занялся эпистолярным искусством: рассказывает, что он пытается навязывать знакомым свою точку зрения, склонять их к отъезду из СССР. При этом Трушин проявил поразительную осведомленность в способах получения вызовов, в том числе ложных, из Израиля, приглашений к «французским друзьям». Он давал указания своим московским приятелям о том, как организовать спекулятивный ввоз и вывоз музыкальных пластинок и некоторых запрещенных предметов, используя поездки французских туристов, давал рекомендации для «безболезненного прохождения таможи» в аэропорту.

Кто еще из подобных лиц осел в Париже, кроме антисоветчика-спекулянта Трушина? Оказывается, компания во французской столице соб-

ралась весьма разношерстная. Здесь сидит выдворенный из СССР В. Максимов, который за соответствующую мзду поставляет антисоветскую клевету и дезинформацию. Его постоянным и верным подручным является Н. Горбаневская. Американская разведка ранее подобрала ее в Вене, где был создан пересыльный пункт для лиц, направляющихся в Израиль, и разыскала для Горбаневской другое место жительства — Париж.

Владимир Марамзин жил когда-то в Ленинграде и уверял всех и вся, что он талантливый литератор. Однако ленинградской читающей публике это осталось неизвестным, так как в журналах и издательствах его рукописи, кроме усмешки, других чувств не вызывали. Марамзин компенсировал себя сочинением антисоветских инсинуаций, которые на протяжении нескольких лет переправлял за границу через французского Вааст и Дорэ, неоднократно приезжавших в СССР. Марамзин связал свою деятельность с радиостанцией «Свобода», так как именно этот радиодиверсионный центр использовал его материалы в своих антисоветских передачах.

В конце концов Марамзин был привлечен к уголовной ответственности. Припертый к стене неопровержимыми уликами, Марамзин признал, что систематически изготовлял и посылал на Запад враждебные социалистическому обществу материалы. Он клялся, что раскается в содеянном, и просил снисхождения. Признание своей вины Марамзин сделал и гублично в письмах, которые были опубликованы в 1975 году в «Ленинградской правде» и парижской «Монд».

Суд, рассматривавший дело Марамзина, принял во внимание его признание, заверения, что он станет на честный путь, и счел возможным осудить Марамзина условно.

Но отщепенец ответил на эту подлинную гуманность социалистического правосудия по-своему: теперь он чернит свою страну из-за границы.

Есть и еще один «деятель» — Василий Бетаки. В Ленинграде он был известен как скандалист и интриган. И вот, став в позу униженного и оскорбленного, Бетаки с женой Виолеттой решил выехать за рубеж.

Там для начала был устро-

ен обряд крещения Виолетты. В качестве крестной матери фигурировала все та же Шаховская, а крестным отцом соизволил стать Н. Шалдырван, служивший в бандах Врангеля и бежавший с ними на Запад. В послевоенный период Шалдырван был связан с НТС, являлся сотрудником радиостанции «Свобода» в Мюнхене. Последнее место работы — отделение этой радиостанции в Риме.

Такой старт заграничной карьеры госпожнина и госпожи Бетаки конечно был замечен. Западная пресса стала рекламировать Бетаки как «знаменитого писателя» и к тому же «теоретика», сделавшего «открытие» в национальном вопросе. В настоящее время чета Бетаки работает на радиостанции «Свобода», а также активно выполняет как «теоретические», так и практические поручения неонацистского НТС.

Наш список был бы неполным, если бы в нем не занял место А. Галич. Этот «русский бард», непамятующий на пластинки кабацко-антисоветские песенки, умудрился поселить в своей квартире сразу двух жен и ждет переезда третьей. Одно лишь печалит его: он прокутил свои заработки за полгода вперед, а посему представители соответствующего учреждения не только наложили арест на его жалованье, но и описали все имущество.

Остается подчеркнуть еще раз: основное место работы всех поименованных — это парижский филиал радиостанции «Свобода» и «Свободная Европа».

Шефом филиала является Витольд Ризер. Родился он в Польше. Служил и служит ее врагом.

Предательство для Витольда Ризера — многолетняя профессия. Он вступил на этот путь еще до второй мировой войны, выполняя поручения английской разведки.

После войны Ризера, как и многих других, подобрало Центральное разведывательное управление США. После выполнения многих достаточно грязных поручений ЦРУ в ряде европейских стран Ризер, очевидно, получил приказ переквалифицироваться в журналисты. Он стал корреспондентом «Свободы» в Риме, а затем редактором русской программы «Свободы» в Мюнхене. Услугами Ризера пользовались также спецслужбы НАТО. В 1969 году

[Окончание на 6-й стр.]

У чаканні веснавага сонца.

ВЛАСТЬ РАБОЧЕГО КЛАССА: СУЩНОСТЬ И ФОРМЫ

Революция, в каких бы формах она ни происходила — мирных или вооруженных, в результате переворота или продолжительного процесса социальных преобразований, — всегда означает переход государственной власти из рук одного в руки другого класса. Это, говорил Ленин, «первый, главный, основной признак революции как в строго-научном, так и в практически-политическом значении этого понятия».

В России на смену буржуазно-помещичьему государству в результате Великой Октябрьской социалистической революции пришло государство, ведущей силой которого стал рабочий класс.

Перед ним сразу же встали две политические задачи: устоять в борьбе со свергнутыми, но еще не потерявшими надежду вернуть утраченное, эксплуататорскими классами, укрепить союз с широкими народными массами уже не на почве завоевания власти, а на основе ее защиты и строительства социализма.

Это и определило необходимость власти рабочего класса, или, как ее называли классики марксизма, диктатуры пролетариата. Такая власть по самому своему существу носит временный характер, перерастая постепенно по выполнению своих исторических задач — ликвидации капитализма и построения социалистического общества — в общенародное государство.

В понятие «диктатура» марксисты вкладывают классовое содержание, а именно то, что власть принадлежит рабочему классу и его союзникам. Для марксистов диктатура — это не форма власти, не степень осуществления ею принуждения или широты развиваемой ею демократии.

Диктатура пролетариата не означает ничего другого, как политическую власть рабочего класса, идущего в союзе с самыми широкими народными силами. Формы же, какие может принять эта власть, зависят от множества условий: международных, от соотношения социальных сил внутри страны, и прежде всего от степени сопротивления классов, враждебных новому строю.

Первой диктатурой пролетариата, как известно, была Парижская коммуна, просуществовавшая в 1871 году всего 72 дня и глотанная в крови поэтому, что она оказалась неспособной беспощадно подавить контрреволюционную буржуазию и получить поддержку со стороны крестьянских масс. Естественно, что все, кто стре-

мился к победе социалистической революции не на словах, а на деле, извлекли уроки из опыта Парижской коммуны и убедились, что диктатура пролетариата, чтобы устоять, должна быть властью решительной, твердой и в то же время пользоваться активной поддержкой большинства населения.

Власть рабочего класса в России установилась в результате вооруженного восстания. Рабочие сразу же столкнулись с необходимостью отчаянной борьбы с неистовствовавшей контрреволюцией, которая рассчитывала не только на свое военное превосходство, но и была уверена, что сумеет изолировать рабочий класс, подорвать его союз с крестьянскими массами. Ориентация коммунистов на то, чтобы после победы революции в стране оставались и другие политические партии, оказалась неосуществленной. Эти партии отказались от союза с коммунистами, они не только не хотели поддерживать новый строй или хотя бы быть в оппозиции ему, а стали на путь активной контрреволюции. Революция смела их. Все это в значительной мере и определило те конкретные формы, которые приняла власть рабочего класса в России.

Тот факт, что эта власть сумела отстоять себя в невероятно трудных условиях, говорит о том, что Советы — сложившаяся в России форма диктатуры пролетариата — исторически оправдали себя. Неудивительно, что в представлении тех, кто во всех странах сочувствовал победе Советской власти, понятие «диктатура пролетариата» стало отождествляться именно с теми конкретными проявлениями, которые она получила в стране Октябрьской революции.

Поскольку история в течение длительного срока не давала других форм рабочей власти, понятие «диктатура пролетариата» в повседневном обиходе стало утрачивать свое научное содержание и уже мыслилось только как синоним формы власти, сложившейся в России. При этом нередко забывалась именно главная особенность диктатуры пролетариата как власти, которая опирается на массы и основана на широком союзе различных социальных сил. Другими словами, вынужденные, навязанные острой классовой борьбой формы власти заслонила основное — ее глубоко демократический, подлинно народный характер как власти подавляющего большинства народа.

Обобщая трехлетний опыт

диктатуры пролетариата в России и имея возможность извлечь уроки из поражения диктатуры пролетариата в Венгрии, Ленин дал классическое определение того, что такое диктатура пролетариата, каковы ее цель и социальная основа. «Диктатура пролетариата есть особая форма классового союза между пролетариатом, авангардом трудящихся, и многочисленными непролетарскими слоями трудящихся [мелкая буржуазия, мелкие хозяйчики, крестьянство, интеллигенция и т. д.], или большинством их, союза против капитала... союза в целях окончательного создания и упрочения социализма». Каковы бы ни были формы диктатуры пролетариата в зависимости от исторических или национальных условий, ее сущность как союза рабочего класса со всеми трудящимися — закон непреложный, обязательный в любой обстановке. Этот вывод обогатил международное рабочее движение.

Широта социальных сил, поддерживающих рабочий класс, самым непосредственным образом влияет на формы его власти и на характер ее мероприятий по строительству нового общества.

Народно-демократические революции, развернувшиеся на исходе второй мировой войны, перерастали в социалистические в условиях очень широкой народной поддержки рабочего класса. Поэтому новая власть в ряде стран приняла такие формы, что она даже не была вначале воспринята как диктатура пролетариата. Особенность революций в Венгрии, Польше, Чехословакии и некоторых других странах заключалась в том, что преобразования социалистического характера начались не после завоевания власти рабочими, а еще в процессе борьбы за власть. Сам приход рабочего класса к власти явился результатом постепенного революционного развития, вытеснения шаг за шагом буржуазии с ее экономических и политических позиций. Процесс перерастания народно-демократических революций продолжался около трех лет, и грани перехода к диктатуре пролетариата были настолько неуловимыми, решение демократических, антифашистских задач и задач социалистических так переплелось, а силы, на которые опирался рабочий класс, были настолько широки, что не представляется возможным точно установить, когда же в этих странах власть полностью перешла к рабочему классу.

Уже после разгрома фашизма диктатура пролетариата приняла новые формы. В современных условиях могучей стала мировая социалистическая система. Выросла роль стран, освободившихся от колониальной зависимости. Крепнет сила рабочего движения, а империализм утрачивает свои позиции. И поэтому можно рассчитывать на то, что власть рабочего класса в развитых капиталистических странах будет осуществляться в формах, наиболее привычных для этих стран, а не в таких формах, которые сложились в свое время в Советском Союзе и в странах народной демократии. Коммунистические партии счи-

тают, что при переходе к новой власти большую роль сыграют демократические институты современного государства, что социализм может успешно развиваться и в условиях многопартийной системы.

Пути к социализму становятся более разнообразными. Этой возможности не было бы, пишет Генеральный секретарь Итальянской компартии Энрико Берлингуэр, «если бы не было сначала первого большого прорыва, первой большой революционной и социалистической победы в Октябре 1917 года и первого опыта — советского опыта — построения социализма».

Многие коммунистические партии западноевропейских стран считают, что, поскольку представление о термине «диктатура» в течение десятилетий изменилось по сравнению с тем, какое в него вкладывали основоположники марксизма, и нередко ассоциируется с отрицанием демократии, в современных условиях правильнее говорить о власти рабочего класса, опирающейся на широкий союз классов, не используя термина «диктатура».

Господство в странах капитала принадлежит кучке монополистов, эксплуатирующей все социальные слои и подчиняющей развитие общества своим корыстным интересам. В этих условиях союз, который может сложиться вокруг самого революционного класса современности — рабочего класса, имеет все основания быть очень широким, поистине всенародным.

Позиции, которые завоевали в народных массах Итальянская, Французская коммунистические партии, успехи коммунистов других стран делают перспективу прихода к власти левых сил вполне реальной. Реакция принимает все меры, чтобы не допустить этого. В числе распространяемых приемов борьбы против угрозы движения общества по пути к социализму — запугивание всякого рода «ужасами», в ходу и такие противопоставления, как «свобода или социализм», «демократия или диктатура». На самом же деле именно социализм несет подлинную свободу, только народная антимонаполистическая власть способна обеспечить действительно широкую демократию.

Буржуазная печать охотно раздувает вопрос о термине «диктатура пролетариата» в современном коммунистическом движении. У нее своеобразное разделение труда. Одни в связи с «диктатурой пролетариата» осуждают коммунистов за догматизм, другие в той же связи — за отступление от принципов марксизма-ленинизма.

Но коммунисты отмечают спекуляцию вокруг терминов. Они берут в диктатуре пролетариата не форму власти, всегда исторически обусловленную, а ее существо. А существо для них — это историческая, руководящая роль рабочего класса в современном мире, это союз социальных сил, способных осуществлять общественные преобразования в охватившем кризисом капитализме и проложить путь к победе социалистического строя. АПН.

МЫ УДЗЯЧНЫ ЯМУ ЗА НАВУКУ

105 ГОД
3 ДНЯ НАРАДЖЭННЯ
В. ЗАЛАТАРОВА

Упершыню мы, студэнты кансерваторыі, убачылі Васіля Залатарова ў верасні 1933 года. Гэта быў невысокі, хударлявы чалавек з ціхім голасам, галава пакрыта сівайной.

Яго запрасілі ў Мінск на пасаду загадчыка кафедры тэорыі і кампазіцыі. Да гэтага часу мы не сустракалі ніводнага прафесара-кампазітара, які да таго ж быў бы заслужаным артыстам. Таму можна зразумець нашу павышаную цікавасць да яго асобы. Мы хутка даведаліся, што Залатароў нарадзіўся ў Таганрогу, скончыў у Пецярбургу пеўчаскую капэлу па класу скрыпкі, потым — з

БАГАЦЦІ САБРАНЫ Ў ТАМЫ

Інстытут мовазнаўства Акадэміі навук БССР завяршыў работу па стварэнню першага ў гісторыі беларускай лексікаграфіі пяцітомнага тлумачальнага слоўніка сучаснай беларускай літаратурнай мовы. У ім каля 100 тысяч лексічных і фразеалагічных адзінак.

Па свайму характару выданне з'яўляецца нарматыўным слоўнікам. Граматычныя формы слова, яго сэнсавая і стылістычная характарыстыкі поўнасьцю адпавядаюць сучаснаму стану літаратурнай мовы.

Слоўнік будзе выдадзены на працягу 1977—1981 гадоў Галоўнай рэдакцыяй Беларускай Савецкай Энцыклапедыі. Першы яго том выйдзе ў гэтым годзе.

ВЕСНАВЫЯ МЕЛОДЫ

Адной з прыкмет надыходзячай вясны стала міжнародная эстрадная праграма «Мелодыі вясны». Вось і сёлета гэта традыцыйнае музычнае прадстаўленне адкрывае сававіцкую гастрольную афішу. Яго ўдзельнікі — артысты з сацыялістычных краін — пачынаюць свае выступленні ў Мінску. З гэтым іх чакаюць сустрэчы са слушачамі Вільнюса, Ленінграда, Масквы...

У сававіку больш чым у 70 гарадах краіны адбудуцца канцэрты майстроў мастацтваў чмал з дваццаці дзяржаў.

Мінск, Ерэван, Баку, Харкаў, Варшаву, Гданьск — такі маршрут польскага вакальна-інструментальнага ансамбля «Скальды».

Савецкія гледачы сустрэцца таксама з артыстамі ЗША, Францыі, Грэцыі, Англіі, Італіі і іншых краін.

КОНТОРА Г-НА ШИМАНСКОГО

[Окончание.

Начало на 5-й стр.]

Ризер направляется в Англию в качестве руководителя лондонского отделения «Свободы».

Да, мы еще не сказали, что Ризер больше известен как Виктор Шиманский. Именно под этим псевдонимом он строчил клевету и дезинформацию о Советском Союзе, выступал перед микрофоном мюнхенской радиостанции.

Репутация Ризера-Шиманского как антикоммуниста и антисоветчика его ненавидит ко всему прогрессивному из-

вестна его шефам, и потому он без задержек двигался по «служебной лестнице». Осенью 1975 года Ризер-Шиманский назначается шефом парижского филиала «Свободы», а после объединения этой станции (РС), вещающей на Советский Союз, со «Свободной Европой» (РСЕ), передающей на другие социалистические страны Европы, заведует их общим филиалом в столице Франции.

Все те, о ком сказано в этой статье, — подшефные Ризера-Шиманского, который заведует кормушкой, отвеши-

вая из нее каждому «по заслугам», выколачивая из отщепенцев как можно больше клеветнических измышлений. И те стараются. Трушин призывает к индивидуальному террору. «Специалист по национальному вопросу» Бетак выступает в духе Пуришкевича, Галич поливает грязью советскую интеллигенцию. Не отстают от этих и остальные.

Весьма любопытная деталь: когда Ризер-Шиманский получил от Трушина список тем для эфира (от вопросов религии до вооруженных сил), он немедленно

направил на фирменном бланке «Комитета радио «Свобода» в Париже» письмо в Мюнхен на имя Д. Лодейзена (копии Ф. Рональдсу и другим) с предложениями использовать стряпню Трушина в радиопередачах. Доводим до сведения читателя, что Д. Лодейзен является штатным сотрудником ЦРУ, шефом русской редакции «Свободы». В свое время сей господин был выдворен из Советского Союза за деятельность, несовместимую со статусом дипломата. Ф. Рональдс — также сотрудник ЦРУ, директор радиостанции «Свобода».

Как и вся деятельность РС и РСЕ, товар, поставляемый ее парижским филиа-

лом, несовместим с духом разрядки, с элементарными нормами международного общения. Передачи мюнхенских радиостанций — клеветнические, диверсионные. Само существование радиостанций «Свобода» и «Свободная Европа» представляет собой вызов «духу Хельсинки», противоречит записанному в Заключительном акте общеевропейского совещания по положению, согласно которому недопустимо никакое вмешательство во внутренние дела других государств, в том числе и при помощи средств массовой информации.

В. АПАРИН,
М. МИХАЙЛОВ.

НА ЗДЫМКУ: у дзень свайго 90-гадовага юбілею В. Залатараў сфатаграфаваны з беларускімі кампазітарамі і музыкантамі. Сядзяць: Я. ЦІКОЦКІ, Л. ЗАЛАТАРОВА (дачка кампазітара), В. ЗАЛАТАРОЎ, Д. ЛУКАС, С. НІСНЕВІЧ; стаяць: Р. ПУКСТ, А. БАГАТЫРОЎ, І. ЖЫНОВІЧ, М. ПІГУЛЕЎСКІ, П. ПАДКАВЫРАЎ, У. АЛОЎНІКАЎ, Л. АБЕЛІЕВІЧ.

прэміяй А. Рубінштэйна — кансерваторыю па класу кампазіцыі, які вёў М. Рымскі-Корсакаў. Пасля гэтага Васіль Андрэевіч сам выкладаў кампазіцыю ў кансерваторыях і музычных вучылішчах Масквы, Краснадара, Кіева, Адэсы...

Да лекцыяў Залатарава падрыхтоўка была своеасаблівай. Кожны з вучняў павінен быў

прывесці не менш чатырнаццаці задач па гармоніі — гэта выпрацоўвала тэхніку пісьма. Ён усялякімі сродкамі выклікаў у студэнтаў жаданне працаваць, абуджаў іх творчыя імкненні.

Залатараў не любіў, як ён гаварыў сам, ніякіх «музычных выкрутасаў», арыентаваў вучняў на творчасць Чайкоўскага, Барадзіна, Шапэ-

на — кампазітараў-класікаў. Многа і часта іграў у чатыры рукі з кім-небудзь са сваіх вучняў, растлумачваючы кожны твор, яго задуму, прынцыпы і прыёмы «кампазітарскага почырку». Нярэдка такая гра ператваралася ў шумную прынцыповую гутарку, у час якой прафесар уважліва прыслухоўваўся да думкі вучняў, выказваў сваю.

Васіль Андрэевіч з першых дзён жыцця ў Беларусі пачаў знаёміцца з нацыянальным музычным і літаратурным матэрыялам і на яго аснове ствараць уласную музыку. Ён патрабаваў і ад студэнтаў вывучаць беларускі фальклор і выкарыстоўваць яго як мага паўней у творчасці, гаворачы пры гэтым:

— Э, хлопцы, вы і не здагадваецеся, у якім цудоўным месцы жывяце. Тут жа сапраўды радзіма народнай песні, да таго ж чыста славянскай! Запісвайце як мага болей — чэрпайце з яе вытокаў!

У сваёй творчасці Залатараў неаднаразова звяртаўся да беларускага фальклору і нацыянальнай паэзіі. Вядома яго кантата «Слава» на словы А. Астрэйкі, прысвечаная 30-годдзю Вялікага Кастрычніка, — глыбока патрыятычны твор, прасякнуты народна-

песеннымі тэмамі, многія апрацоўкі беларускіх народных песень і вакальныя творы на словы беларускіх паэтаў.

Я працаваў ужо ў аркестры Беларускага радыё, калі Васіль Андрэевіч напісаў сімфонію «Беларусь». І ўсіх нас, першых яе выканаўцаў, проста ўразіла, з якім майстэрствам кампазітар здолеў увабодзіць у сваёй музыцы карціны жыцця народа ў дакастрычніцкі перыяд, у гады грамадзянскай вайны і пасляваенных пяцігодак. Амаль увесь твор быў прасякнуты беларускай народнай песеннасцю.

Надзвычай сціплы, Залатараў на рэцэтыях, якія ён сам праводзіў, ніколі не ўпікаў аркестрантаў за памылкі выканання, а тактоўна ўказваў на іх. І мы «выкладваліся» поўнасцю, каб як мага лепш засвоіць усе цяжкія месцы сімфоніі.

Балет «Князь і возера» на музыку В. Залатарава — адзін з самых цікавых і значных твораў. Заснаваны на паданнях, ён увасабляе веру народа ў перамогу справядлівасці і сцвярджае яго сілу ў барацьбе з прыгнятальнікамі.

Я быў на прэм'еры ў Беларускай оперы і балет-

та 15 студзеня 1949 года. Спектакль меў выключны поспех. Васіль Андрэевіч з-за сваёй сціпласці і сарамлівасці ніяк не хацеў выходзіць на сцэну пасля спектакля, нягледзячы на буру апладыментаў і гучныя воклічы: «Аўтара! Аўтара!» А ў наступным годзе за музыку да гэтага балета В. Залатараў быў удастоены Дзяржаўнай прэміі СССР.

Менавіта яму мы абавязаны ўзнікненнем у рэспубліцы прафесійнай кампазітарскай школы. В. Залатараў выхаваў цэлую плеяду беларускіх кампазітараў — А. Багатырова, П. Падкавырава, А. Папова, У. Алоўнікава, Д. Лукаса, І. Жыновіча... Іх творчасці ўласцівыя лепшыя традыцыі народнай музыкі, таму што Залатараў навучыў іх любіць, шанаваць і выкарыстоўваць фальклор.

Жывучы ў Маскве, кампазітар да канца сваіх дзён падтрымліваў творчую сувязь з беларускімі музыкантамі, быў частым госцем Мінска, у сваіх творах не пераставаў звяртацца да беларускай народнай песні, не пераставаў любіць стаўшую яму роднай Беларусью.

Д. ЖУРАЎЛЕЎ,
заслужаны дзеяч культуры БССР.

ТАКІЯ БУДНІ

НАТАТКІ АБ ПРОЗЕ ІВАНА ШАМЯКІНА

Іван Шамякін неаднойчы гаварыў і пісаў аб сваёй адданасці сучаснай тэме. Прычым вырашае ён яе амаль заўсёды палемічна, нярэдка выклікаючы з боку чытачоў і крытыкаў нязгоду, спрэчку. Тым не менш пісьменнік працягвае неадступна, са скрупулёзнасцю даследчыка працоўваць усё новыя пласты сучаснай тэмы.

Вярнасць І. Шамякіна сучаснай тэме заўсёды падмацавана гарачай цікавасцю да «перадгісторыі» адлюстраваных ім падзей і характараў. Арганічна ўваходзіць у сюжэты яго раманаў рэчаіснасць мінулай вайны, што яшчэ больш абстрае сучасную праблематыку, паглыбляе гістарычны прыцип маладзёнага мыслення, узбуіняе характары. Адказваючы на анкетны часопіс «Вопросы литературы», І. Шамякін пісаў у 1965 годзе: «І я, які мае падставу лічыць сябе пісьменнікам, што даследуе сучаснасць, не магу даць каму б там ні было гарантыі, што і ў будучым рамане, работу над якім пачынаю, не закрану зноў тэму вайны прама або ўскосна, у нейкіх новых аспектах, хоць раман будзе расказваць аб падзеях нашага часу...»

Тэма вайны была і застаецца неад'емнай часткай яго творчасці.

Ён і пачынаў літаратурную дзейнасць роздумамі аб вайне, будучы яшчэ байцом зенітнай батарэі, якая абараняла Мурманск (апаўднёнае «У снежнай пустыні»), аповесць «Помста»). Аднак першае сур'ёзнае прызнанне прынёс пісьменніку раман «Глыбокая плынь» (1949), які расказвае аб партызанскім руху ў Беларусі, хоць непасрэдным сведкам тых падзей пісьменнік не быў. Ідэйна-мастацкае значэнне «Глыбокай плыні» ў найбольшай ступені вызначалася вобразамі Таццяны Маеўскай і яе бацькі — людзей звычайных, але ўспрыняўшых вайну як усенароднае няшчасце, пераадолець якое можна толькі ў адкрытай схватцы з ворагам.

Сёння асабліва прыкметна, што звычайнасць герояў рамана ні ў якой ступені не азначала зніжэння гераічнага пафасу ў адлюстраванні вайны. У сядомасці пісьменніка паступова выпявала разуменне подзвігу не толькі як імгненнага дзеяння, але і як

штодзённага напружанага намагання, накіраванага супраць ворага. Такі шырокі, масавы гераізм у час вайны быў галоўнай рысай народнага жыцця ў Беларусі, і пісьменнік зорка ўлавіў гэту рысу.

Бадай, няма ў І. Шамякіна ніводнага рамана, у якім мінулае і сучаснае ў лёсах герояў не пераплялося б цесна і арганічна.

Перажытае ў вайну цалкам вызначыла лёс Зосі Савіч, гераіні рамана «Сэрца на далоні».

Партызанскае мінулае, вопыт цяжкіх ваенных гадоў, калі яшчэ толькі фарміраваўся характар маладога камандзіра народных месціцаў, прадвызначаюць і ў мірны час многія ўчынкi Антанюка, героя рамана «Снежныя зімы».

Антанюк, як і персанажы большасці твораў І. Шамякіна, не выключны герой. Такі чалавек не заўсёды ўсведамляе сваю гатоўнасць да гераічнага ўчынка, але здольны здзейсніць яго. І гэта — галоўнае. Каб вырасці ў сапраўднага героя, яму патрэбны дапамога і падтрымка акаляючых людзей. Такая дапамога і падтрымка — не абразлівае міласціна, якая закрэслівае асобу, а праяўленне веры ў яе.

Карнач, герой рамана «Атланты і карыятады», атрымлівае неабходную практычную падтрымку, калі яго так, як і Антанюка, знялі з работы за тое, што ён заўзята адстойваў уласную думку. Падтрымку аказвае яму сакратар абкома партыі Сасноўскі. У выніку ў строй вяртаецца таленавіты работнік, змагар за перадавыя ідэалы нашага жыцця.

Карнач знаходзіць у сабе сілы і мужнасць паўстаць супраць звычайнага кола жыццёвых уяўленняў, што перашкаджаюць развіццю яго асобы, тармоззяць справу, без якой ён не мысліць свайго існавання. Пісьменнік паказваў героя на пераломе яго лёсу. І менавіта на гэтым узлёце свайго жыцця Карнач найбольш прыгожы.

Выявіць паэзію паўсядзённага, праходзячага моманту жыцця, зразумець яго значэнне ў агульным працэсе грамадскага развіцця — мэра, вартая мастацтва, літаратуры. І. Шамякін «пераносіць» у твор толькі тую пры-

гажосць, якую абяцае і дорыць само жыццё.

Звычайнае і простае таму і цудоўнае ў раманах І. Шамякіна, што яно маральнае і чалавечнае. Чытаючы апошнюю аповесць пісьменніка — «Гандлярка і паэт», спачатку можна толькі здзіўляцца пасярэднясці вобраза галоўнай гераіні. Ідзе вайна, вось-вось з'явіцца на вуліцах горада акупанты, а ў прыціхлым паўпустым горадзе гойсае маладая базарная гандлярка. На першы погляд здаецца, што такая гераіня, прытым — галоўная ў аповесці, проста абразлівае для літаратуры. Месца Вольгі недзе на «задворках» сюжэта, каб чытач ведаў: было і такое ў вайну. Але не будзем спяшацца з вывадамі. Дачытаўшы аповесць да канца, мы яшчэ раз пераконваемся, што праўда жыцця не бывае абразлівай. Аказваецца, пісьменнік паказаў звычайнага чалавека, зорны час якога яшчэ не прайшоў. Будучы па-народнаму чулай да чужога гора, Вольга ратуе з нямецкага лагера савецкага ваеннапалоннага. Каханне да яго ўзвысіла душу гераіні, навучыла яе знайсці і зразумець іншыя каштоўнасці жыцця, падрыхтавала да подзвігу.

Прастата і звычайнасць у жыцці могуць быць складанымі і шматмернымі. Трэба толькі выразна бачыць мяжу паміж простым і спрошчаным, звычайным і шэрым. І пісьменнік цудоўна бачыць, адчувае гэту мяжу. Амаль усе героі раманаў І. Шамякіна робяць толькі першы крок з няўзруна маральнага стану ў бок мужнай яснасці, але гэты крок якраз і аказваецца рашучым, становіцца гарантыяй прынцыповых адносін да жыцця.

Даследуючы драматычную калізію пераадолення чалавека сябе самога, І. Шамякін актыўна, з ваяўнічай непрымірымасцю асуджае зло. Уся маральная атмосфера твораў пісьменніка ўнікае з яго глыбокага ўнутранага пераканання: добра непераможнае.

Творчасць беларускага праявіла захоплівае глыбокім, трапяткім роздумам аб часе, аб чалавеку, прыгажосці яго справы. Героі Івана Шамякіна не прыземлены ў сваіх пачуццях і думках. Яны ўмеюць шукаць і знаходзяць зоркі ў небе...

Віктар КАВАЛЕНКА.

З АПОШНІХ ВЕРНІСАЖАЎ

У выставачнай зале Саюза мастакоў БССР экспанаваліся работы 8 маладых графікаў і жывалісцаў, якія летась наведвалі Байкала-Амурскую магістраль. У сваіх творах мастакі адлюстравалі будні грандыёзнай будоўлі, прыгажосць таёжнага краю, людзей, чыімі рукамі пракладаецца чыгунка, узводзяцца пасёлкі, прабіваюцца тунелі. Экспанавалася больш за пяцьдзесят работ. Мяккія, лірычныя пейзажы В. Напрэнка-Ляховіч з Віцебска суседнічалі з больш стрыманымі і дынамічнымі замалёўкамі будоўлі, зробленымі яе мужам, У. Напрэнкам. А. Гаршкавоз з Гродна выканаў серыю партрэтаў маладых будаўнікоў. **НА ЗДЫМКАХ:** Л. МАРЧАНКА, «Вечар» з серыі «Лета ў Залацінцы»; Г. МАЗУРАЎ, «Мясцовы бамавец».

ГАЙ СЯРОД ГАРАДСКІХ КВАРТАЛАЎ

У Брэсце шмат славуных мясцін. І адна з іх — гарадскі парк культуры і адпачынку. Ён заўсёды прыгожы, гэты гай над Бугам. Вясной, калі птушкі спрабуюць галасы ў апушаных зелянінай дрэвах. Летам, калі вясёлы плёскаў фантаў зліваецца з шумным рознагалоссем дзятвы. Восенню, калі на аляях можна збіраць букеты з жоўтых кляновых лістоў. Зімой, калі сняжынкі паволі апускаюцца скрозь цёмны пераплёт галін на пустыя лаўкі.

Гай, які размясціўся сярод гарадскіх кварталаў, кожны год наведвае звыш мільёна чалавек. Сярод іх шмат замежных турыстаў. А ў святочныя дні тут збіраецца амаль па 60 тысяч гараджан і гасцей горада.

Пачынаўся некалі парк культуры і адпачынку з невялікага саду. Цяпер зялёная зона адпачынку раскінулася на плошчы 40 гектараў. І зноў тут уладараць архітэктары і будаўнікі. Па генеральнаму плану прадуладжваецца зліццё парку з мемарыяльным комплексам Брэцкая крэпасць-герой.

Звыш 50 парод дрэў у гай над Бугам. Паколькі Брэст стаіць на граніцы дзвюх кліматычных зон, тут растуць шаўкоўніца, туя, сібірская лістоўніца. З дрэў-арыгіналаў — змеяпадобная і блакітная елкі, платаны. Цікава паслухаць птушыныя спевы, паназіраць за паводзінамі драздоў, снегіроў, дзятлеў, салаўёў, шпакоў, івалгаў. Улетку тут палаюць шматлікія кветнікі.

У Брэцкім парку працуе летні тэатр, ёсць танцавальная пляцоўка, чытальная зала, пракатныя пункты, лодачная станцыя, кінатэатры і іншыя культурныя і спартыўныя збудаванні.

А калі скарыстаць «Кругавы агляд», то з гарадка атракцыёнаў можна ўбачыць маляўнічую панараму ўсяго Брэста. Выразна відаць заход-

нія вароты краіны — Брэцкі вакзал. У сіняватай смуге — легендарная крэпасць-герой, далей, за зялёнымі ўборамі дрэў, — шырокая стужка Буга. І новабудуолі ўсюды: у цэнтры і на далніх гарадскіх ускраінах.

Масавыя святы, народныя гуляні нярэдка пачынаюцца або праводзяцца менавіта ў гарадскім парку. Тут наладжваюцца, напрыклад, кніжныя кірмашы, выстаўкі тавараў, агляды навінак адзення, конкурсы песні.

З першым снегам прыходзяць карнавальныя дні «Брэцкая сняжынка». Але і парка ператвараюцца ў казачныя гарадкі з лёду і снегу. «Вырастаюць» велізарныя снежныя бабы, крышталёныя замкі, персанажы з казак і баек... Звіняць званочкі. Імчацца нястрымныя тройкі...

Услед за карнавалам настане «Брэцкая вясна». Гэта масавае тэатрызаванае прадстаўленне стала жыццядарасным святам працы і песні.

А фестывалі дружбы народаў збіраюць людзей не толькі з горада і ваколіц. З суседняй рэспублікі прыязджалі ўдзельнікі Дзён літаратуры і мастацтва Украінскай ССР у Беларусі. Пад пышнымі кронамі каштанаў неаднойчы гучалі шчырыя словы, звернутыя да гасцей з Польскай Народнай Рэспублікі.

У суботнія і нядзельныя дні тут з поспехам праходзяць канцэрты прафесійных артыстаў і мясцовых калектываў мастацкай самадзейнасці: народных ансамбляў «Прыбужожа», «Брастчанка», «Радасць», народнай харавой капэлы настаўнікаў, гарадскога сімфанічнага аркестра.

...Чалавек заўсёды цягнецца да прыроды. А гай, які зялёным востравам размясціўся сярод гарадскіх кварталаў, прыцягвае да сябе яшчэ і агнямі атракцыёнаў, маляўнічым убраннем алей, музыкой, сугучнай настрою кожнага.

М. СІСКЕВІЧ.

З вялікім поспехам праходзілі ў Беларусі гастролі грэчаскага вакальна-інструментальнага ансамбля «Бузукі» пад кіраўніцтвам кампазітара Панаёціса Міхайлідзіса. Створаны ў 1968 годзе, ансамбль хутка стаў папулярным. Пастаянны пошукі, шматлікія гастролі ў краінах Еўропы і зноў пошукі найбольш яркай падачы музыкі і песень... Вяршыняй поспеху стала прысваенне ансамблю звання лаўрэата на Сусветных фестывалях мо-

ладзі ў Сафіі і Берліне. І вось сустрэчы з беларускімі глядачамі. У Полацку і Віцебску, Баранавічах і Мінску гучалі песні старажытнай Элады. Шмат разоў выклікалі глядачы на сцэну салістаў ансамбля.

НА ЗДЫМКАХ: выступае інструментальны ансамбль «Бузукі»; на сцэне — К. Леціка; спявае Х. Паўлідзіс.

Фота Я. КАЗЮЛІ.

АЛІМПІЯДА-80: КУЛЬТУРНАЯ ПРАГРАМА

«Мы зробім усё неабходнае для таго, каб Алімпіяда-80 увайшла ў гісторыю не толькі як выдатная спартыўная падзея, але і як незабыўнае свята мастацтваў, якое ўвасобіць гуманістычныя ідэі і ідэалы алімпійскага руху», — заявіў 23 лютага на прэсканферэнцы ў Аргамітэце Алімпіяды-80 намеснік міністра культуры СССР В. Кухарскі.

Культурная праграма Алімпіяды на гэты раз будзе рэкорднай па сваёй працягласці — яна пачнецца 1 ліпеня 1979 года і закончыцца 1 кастрычніка 1980 года. З гэтага ж часу адкры-

ецца фестываль мастацтваў народаў СССР, які з'явіцца галоўнейшым раздзелам праграмы.

Асобае месца ў планах займаюць тыя шаснаццаць дзён, на працягу якіх будучы праводзіцца спартыўныя спаборніцтвы Алімпійскіх гульняў. Цяпер спецыялісты распрацоўваюць праграмы, якія прапануюць жыхарам алімпійскай вёскі.

Пачата работа над музычнай кампазіцыяй для параду спартсменаў на цырымоніі адкрыцця.

МІНІ-ТРАКТАР

Невысокі, прыземісты, «круталобы» трактар ЮТ-2 падобны на маладога бычка. Нездарма і назву атрымаў «Зубронак».

Маладыя канструктары яго жывуць у Беларусі, вучацца ў школах і займаюцца на Віцебскай абласной станцыі юных тэхнікаў. Будучыя механізатары, будаўнікі, вучоныя, інжыне-

ры, педагогі, рабочыя захапіліся тут адной агульнай справай — рацыяналізацыяй і вынаходніцтвам.

Вага міні-трактара ўсяго 200 кілаграмаў, але не такі ўжо ён слабы — 6 конскіх сіл. Усюды за ім ідзе маленькі прычэп — «Мыйдадзір». З ім у пары «Зубронак» прыбірае памышканні, пешаходныя дарожкі, школьныя спартыўныя пляцоўкі. Трактар можа везці груз (пясок, гравій, цэглу, шчэбень) вагою да тонны.

А. ЛОНГІНАЎ.

САХА З МІНУЛАГА СТАГОДДЗЯ

З кожным годам павялічваюцца архівы краязнаўчага музея імя Ф. Багушэвіча на Ашмяншчыне, няспынна папаўняюцца экспанатамі яго фонды.

Унікальная саха даўжынёй больш як 3 метры з прыстасаваным да яе невялікім драўляным колам, на думку вучоных, была зроблена ў XIX стагоддзі. Да гэтага часу яна захоўвалася ў жыхара вёскі Крэва Смаргонскага раёна, а цяпер стала адным з экспанатаў музея. Яго экспазіцыю

папоўнілі нядаўна і 3 старажытныя сякеры, знойдзеныя ў Ашмянскім, Іўеўскім і Смаргонскім раёнах.

Ашмянскі музей мае шмат сяброў у розных кутках нашай рэспублікі і краіны, а таксама ў Польскай Народнай Рэспубліцы. Ад іх прыходзяць пісьмы, цікавыя дакументы, фотакопіі архіўных матэрыялаў. Гэта дружба дапамагае штогод абнаўляць экспазіцыю музея, папаўняючы яе новымі цікавымі знаходкамі.

І. ЦЯРЛЕЦКІ.

Каля шасцісот хлопчукоў наведваюць мінскую гарадскую хакейную школу «Юнацтва». Створана яна крыху больш як год назад.

У школе арганізаваны 23 групы пачатковай падрыхтоўкі і 9 — вучэбна-трэніровачных. Заняткі праходзяць у дзіцячым парку імя Горкага, дзе пабудаваны комплекс, які мае два ледзяныя палі, розныя падсобныя памяшканні. Працуюць тут вопытныя трэнеры. Школа заклікана рыхтаваць рэзерв будучых майстроў вялікага хакея.

Юныя хакеісты Мінска паспяхова выступаюць у гарадскіх спаборніцтвах, удзельнічаюць у гульнях на першыноста краіны сярод сваіх ровеснікаў.

НА ЗДЫМКАХ: калі на лёдзе сябры, цікавы быць і «балельшчыкам»; выхаванец «Юнацтва» Дзмітрый КАНАШОНАК.

Фота Ч. МЕЗІНА.

Гумар

АПРАУДАУСЯ

— Навошта ты ўсю капусту патантаў? — дакарае маці малага Віцю.

— Ты ж казалася, што дзеці ў капусте растуць, дык я шукаў сабе браціка!

НЕ БАЧЫЎ

— З'еш, сынок, яблык: у ім вітамінаў многа!

— Учора я ажно пяць з'еў, а ніякіх вітамінаў не бачыў!

ВУЧЫСЯ ЦЯПЕР

— Я ў свае гады не мог вучыцца: сродкаў не было, ды і школ амаль не было, — расказвае дзед унуку-першакласніку.

— Дык ты, дзядуля, цяпер за мяне хадзі ў школу! — прапануе ўнук.

ДОМ ТАКІ

— Непрыгожы дом ты намаляваў, сынок!

— Ці ж я вінаваты, што дом стары.

БО ГОРКАЯ

— Чаго ты, Міхасік, цыбулю ў цукар мачаеш?

— Дык яна ж горкая!

ПАКУЛЬ НЕ ЗЛОВЯЦЬ

— Ты ведаеш, колькі жывуць рыбы? — спытаў пяцікласнік Вова ў свайго брата-дашкольніка.

— Пакуль не зловяць! — адказаў малы.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-02-80, 33-03-15, 33-01-97.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі. Зак. 413